

Nr 193

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till inköp av polioympämne.

(3:e avd.)

I propositionen nr 192 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 26 oktober 1956, föreslagit riksdagen att till Inköp av polioympämne å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 600 000 kronor.

Vid anmälan av propositionen nr 206 till 1955 års höstriksdag lämnade departementschefen en redogörelse för det omfattande forskningsarbete, som under de senaste åren bedrivits vid statens bakteriologiska laboratorium i samarbete med karolinska institutets institution för virusforskning och virusavdelningen vid Stockholms stads bakteriologiska centrallaboratorium i syfte att åstadkomma ett svenskt ympämne mot polio. Han underströk härvid bl. a. angelägenheten av att en skyddsympning mot polio snarast genomfördes i den omfattning, som tillgången på ympämne medgäve.

Senare anmälde departementschefen i propositionen nr 91 till årets vårti riksdag att det, enligt vad som då bekräftats, funnes anledning räkna med att polioympningar under år 1957 skulle kunna utföras i tämligen stor omfattning med svenskt vaccin. Med starkt understrykande av osäkerheten i beräkningarna ansåg han sig härvid böra utgå från en av medicinalstyrelsen gjord uppskattning av det antal barn som skulle kunna bli föremål för ympning, d. v. s. mellan 800 000 och 900 000 barn.

Med överlämnande av en av föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium, professorn G. Olin, och föreståndaren för karolinska institutets virusinstitution, professorn S. Gard, avgiven promemoria angående poliovaccinfrågans aktuella läge har medicinalstyrelsen och styrelsen för laboratoriet i gemensam skrivelse den 17 oktober 1956 framlagt ett principiellt program för skyddsympning mot polio våren 1957 samt hemställt om bemyndigande för laboratoriet att inköpa amerikanskt poliovaccin för en kostnad av högst 6,7 miljoner kronor för programmets genomförande.

Ovannämnda skrivelse samt professorerna Olins och Gards promemoria redovisas i statsrådsprotokollet å s. 3—7, vartill utskottet torde få hänvisa.

Departementschefen anför att de planer på en poliovaccinering av större omfattning våren 1957, som underställdes riksdagen i propositionen nr 91/

56, tog sikte på en ympning av 800 000 à 900 000 barn med ympämne som framställts vid statens bakteriologiska laboratorium. Ehuru laboratoriet icke ansett sig kunna lämna några säkra utfästelser rörande möjligheterna att producera vaccin i tillräckliga kvantiteter för fullföljandet av detta program, bedömdes utsikterna härtill under våren 1956 som relativt ljusa. Beträffande möjligheterna att importera poliovaccin hade däremot vid förfrågan meddelats från USA, att på grund av där rådande knapphet på ympämnen licenser för försäljning till utlandet knappast kunde påräknas under år 1956. I enlighet med vad som föreslagits i nämnda proposition anvisade riksdagen ett anslag av 2 000 000 kronor till ersättningar åt ympare och vissa andra kostnader i samband med ympningarna.

Under den senaste tiden har emellertid två omständigheter inträffat som väsentligt påverkar sättet för ympningsprogrammets genomförande. Å ena sidan har nya svårigheter yppats i fråga om framställningen av svenskt poliovaccin vid statens bakteriologiska laboratorium. Vid kontrollprovning av nyligen framställda vaccinsatser har nämligen sådana omständigheter framkommit, att laboratoriet av säkerhetsskäl ej anser sig kunna rekommendera att hittills framställda vaccinsatser användes. En modifierad produktionsmetodik kommer nu att prövas, varigenom leverans av svenskt vaccin icke är tänkbar förrän tidigast under loppet av februari 1957. De kvantiteter som kan hinna framställas för användning under våren 1957 kan icke förslå för en ympning av den omfattning som tidigare planerats.

Å andra sidan har möjligheterna att få inköpa polioympämne från USA på sistone ökat väsentligt. Enligt uppgift kommer sålunda 7 000 liter vaccin att frigges för export under sista kvartalet 1956.

I det läge som sålunda uppstått har medicinalstyrelsen och styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium föreslagit, att åtgärder vidtages för att den till våren 1957 planerade skyddsympningen mot polio skall kunna utföras med ett amerikanskt vaccin, vilket använts vid ympning av flera tiotal miljoner människor utomlands utan att några allvarliga komplikationer redovisats och vilket befunnits vara det bästa av från svensk sida prövade utländska vacciner. Styrelserna har förordat, att ympningen genomföres i etapper, varvid den första etappen skulle omfatta folkskolans fyra lägsta klasser jämte motsvarande klasser i enskilda skolor, tillhoppa 497 000 barn, och den andra barn i förskoleåldern födda åren 1950—1953, tillhoppa 438 000 barn. Kostnaderna för inköp av erforderliga kvantiteter vaccin har beräknats till sammanlagt högst 6 700 000 konor.

För egen del anser departementschefen det synnerligen angeläget, att det för riksdagen redovisade programmet för polioympning av barn kan fullföljas, så att en sådan ympning i planerad omfattning kan komma till stånd under våren 1957. Då garantier för att inhemskt vaccin i tillräckliga kvantiteter kommer att stå till förfogande härför icke kan lämnas, bör den först nu öppnade möjligheten att importera ympämne från USA utnyttjas. Det vaccin som härvid skulle ifrågakomma har av sakkunskapen ansetts erbjuda tillfredsställande säkerhet mot skadliga biverkningar samt vara av godtagbar

verkningsgrad. Detta vaccin bör därför enligt departementschefens mening komma till användning i den mån det erfordras för att trygga tillgången på ympämne för den planerade kampanjen.

Departementschefen biträder förslaget, att ympningen skall omfatta de fyra lägsta klasserna i folkskolan och motsvarande klasser i enskilda skolor samt barn i förskoleåldern födda åren 1950—1953. Ej heller har han något att erinra mot förslaget att ympningen genomföres etappvis med början bland skolbarnen under februari och mars månader. Såsom tidigare förutsatts skall ympningen vara helt frivillig och fordra målsmans skriftliga samtycke.

För att ympningen skall kunna genomföras på planerat sätt och för att säkerställa att vaccin kommer att kunna erhållas härför, har det ansetts angeläget att beställning av ympämne i varje fall för den första ympningsetappen göres omedelbart. Kungl. Maj:t har därför den 19 oktober 1956 bemyndigat styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium att dels för omedelbar leverans beställa amerikanskt polioympämne för en kostnad av högst 3 600 000 kronor, dels ock från vederbörande amerikanska myndigheter utverka inköpslicens för ävensom lämna beställning å sådant ympämne för ytterligare högst 3 100 000 kronor, därest så erfordras för att säkerställa tillgången av polioympämne inom landet för genomförande av den ifrågavarande ympningen våren 1957. Den förstnämnda beställningen avser att täcka ympämneshövet för den första etappen. Det sistnämnda beloppet skulle eventuellt utnyttjas för import av vaccin avseende ympning av förskolebarnen.

I omkostnadsstaten för bakteriologiska laboratoriet finns upptagen en icke maximerad anslagspost till Inköp av bakteriologiska preparat å 200 000 kronor. Rent formellt skulle i och för sig medel för det nu aktuella inköpet kunna bestridas från ifrågavarande anslagspost. Med hänsyn till att förslaget om en mera omfattande ympning mot polio år 1957 tidigare anmälts för riksdagen och därvid förutsattes att ympningen skulle ske med svenskt vaccin samt på grund av storleken av det belopp som erfordras, förordar departementschefen likväl, att planerna på att importera utländskt vaccin för ändamålet underställes riksdagen. Det anses lämpligast, att ett särskilt anslag för inköp av polioympämne anvisas å tilläggsstat I för budgetåret 1956/57. Detta som bör givas karaktären av förslagsanslag, synes böra uppföras med vad som erfordras för inköp av vaccin för skolbarnsvaccineringen eller alltså 3 600 000 kronor. Skulle ytterligare import av ympämnen för vaccineringen av förskolebarnen visa sig erforderlig, torde frågan härom framdeles få ånyo anmälas för riksdagen. Departementschefen förutsätter dock, att Kungl. Maj:t, om så skulle visa sig nödvändigt, i avvaktan på riksdagens beslut skall äga förskotta härför erforderliga medel från det nu ifrågavarande anslaget.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att det måste anses angeläget att den till våren 1957 planerade polioympningen av barn icke utan

tvingande skäl uppskjutes. Då något svenskt vaccin, som fyller tillräckliga krav på ofarlighet, icke kan garanteras stå till förfogande härför, tillstyrker utskottet att den möjlighet som numera yppats att importera amerikanskt vaccin tillvaratages. Utskottet har härvid fäst särskild vikt vid att det vaccin, som är avsett att importeras, kommit till användning vid ympning av flera tiotal miljoner människor utomlands utan att några allvarliga komplikationer redovisats.

Mot den föreslagna omfattningen av skyddsympningen och dess etappvisa genomförande har utskottet icke funnit anledning till erinran. Utskottet vill dock liksom tidigare understryka att ympningen skall vara helt frivillig, så att framställningar om målsmans skriftliga samtycke ges en objektiv form.

Under återopande av det anförda och då vad departementschefen i övrigt anfört icke givit utskottet anledning till erinran hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av polioympämne* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1956/57 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 600 000 kronor.

Stockholm den 20 november 1956

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Leander, Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Lodenius, Nils Theodor Larsson och fröken Ranmark; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Andersson i Mölndal, Staxäng, Cassel, Karlsson i Olofström, fröken Vinge, herrar Svensson i Stenkyrka, Andreasson, Nelander och Mellqvist.